

Grannspråksdidaktik – utopi eller möjlighet?

HENRIK RAHM, SPRÅK- OCH LITTERATURCENTRUM, LUNDS UNIVERSITET

Vem är jag?

- Lektor i svenska och docent i nordiska språk
- Har jobbat mycket med lärarutbildning i Kristianstad och Lund
- Aktiv i nätverket för nordisk grannspråksdidaktik sedan starten 2015
- Biträdande prefekt med ansvar för forskning och forskarutbildning vid Språk- och litteraturcentrum, Lunds universitet
- Flervetenskapliga forskningssamarbeten om politiska och ekonomiska diskurser
- Verksam i Interreg-projektet *Fördomsfönster Öresund* som syftar till att underlätta för utlandsfödda akademiker i Sverige att arbeta i Danmark

Uppläggnig

- En nordisk masterutbildning i språk- och textdidaktik
- Lärarutbildningar och grannspråk i Danmark och Norge
- Lärarutbildning i Sverige – exemplet Lunds universitet
- Jämförelser och begränsningarna
- Kursplan i svenska för årskurs 7-9
- Kursplaner i svenska för gymnasiet
- Grannspråksdidaktik som underutnyttjad resurs
- Vad kan vi göra?

Behörighetskrav för master i nordisk språk- och textdidaktik

Adgangskrav

For at blive optaget på masteruddannelsen i Nordisk sprog- og tekstdidaktik skal ansøgeren have mindst 2 års erhvervserfaring fra virksomhed i en eller flere institution(er) i et eller flere nordiske lande hvor tilrettelæggelse af forløb, kurser eller undervisning i nordisk er relevant, efter at have gennemført den adgangsgivende uddannelse nemlig en nordisk læreruddannelse som sigter på undervisning inden for grundskole, ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse.

Krav på C1-nivå i skandinavisk språk

Ansøgere med ikke-nordisk adgangsgrundlag og udenlandske studerende der ikke i forbindelse med deres uddannelse har opfyldt kravet om et nordisk sprog, skal inden studiestart have bestået "Studieprøven" eller danskprøver på tilsvarende niveau (C1-niveau), eller kunne dokumentere beherskelse af dansk eller et andet nordisk sprog på tilsvarende niveau.

Kurserna i den nordiska mastern

- Nordisk språk- och textdidaktik 7,5 ECTS
- Språklig mångfald: De nordiska språkgemenskaperna 7,5 ECTS
- Närinternationalisering: Världen i Norden, Norden i världen 7,5 ECTS
- Kulturmöten, kulturell sensitivitet och interkulturell kommunikation 7,5 ECTS
- Valfria moduler 15 ECTS
- Masteruppsats 15 ECTS

Nordisk lärarutbildning och grannspråk – en omöjlig ekvation?

- Vem förverkligar ett masterprogram i språk- och textdidaktik?
- Professionshögskolorna utbildar grundskolelärare i på bachelornivå i Danmark och på masternivå i Norge
- Universiteten utbildar gymnasielärare i Danmark och Norge
- Universitet och högskolor utbildar alla lärare i Sverige

Internationella möjligheter lärarutbildning på Københavns Professionshøjskole

- Fyraårig bachelorutbildning för grundskolelärare
- Gymnasielärare utbildas på Köpenhamns universitet (eller andra universitet)
- En eller två utlandsterminer
- Praktik under sex veckor
- Moduler på engelska

Internationella möjligheter lärarutbildning på Oslo Met Storbyuniversitetet

- Femårig masterutbildning för grundskolelärare
- Gymnasielärare utbildas på Oslo universitet (eller andra universitet)
- Möjlighet att studera utomlands i vissa länder (bl.a. Danmark men inte Sverige) under det tredje året
- Eventuellt möjligt att göra del av de 110 dagarnas praktik utomlands

Internationella möjligheter ämneslärarutbildningen på Lunds universitet

- Masterutbildning på 4,5 eller 5 eller 5,5 år
- Ger behörighet att undervisa på högstadiet eller gymnasiet eller båda
- Inga valbara kurser eller fria terminer
- Begränsade möjligheter att läsa del av ämnesstudierna utomlands
- Utbildningsvetenskapliga kurser 60 ECTS
- Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) 30 ECTS
- Möjligt att göra en eller flera praktikperioder (VFU) utomlands
- Lunds universitet utbildar bara ämneslärare och inte i alla ämnen.
- Högskolan Kristianstad och Malmö universitet utbildar lärare för alla stadier men inte i alla ämnen.

Jämförelser

- Lärarutbildning som bachelor eller master
- För grundskolan eller gymnasiet eller för både och
- Fria terminer eller moduler inom utbildningen
- Möjlighet att göra praktik/VFU utomlands
- Intresset för internationalisering
- Intresset för närinternationalisering
- Masterutbildning som del av gratis högre utbildning eller som fortbildning som betalas av arbetsgivaren
- Arbetsgivarens värdering av master i nordisk språk- och textdidaktik

Ur kursplanen i svenska för högstadiet

- "Skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Skönlitteratur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor. Lyrik, dramatik, sagor och myter."
- "Språkbruk i Sverige och Norden. Några varianter av regionalt färgat talspråk i Sverige och olika språk i Norden. Några kännetecknande ord och begrepp samt skillnader och likheter mellan de olika språken."

Ur kursplanen i Svenska 1 för gymnasiet

- "Språklig variation i talat och skrivet språk med tonvikt på hur språkvariationen hänger samman med till exempel geografisk och social bakgrund samt ålder och kön. Digitaliseringens inverkan på språk och språkbruk. Skillnader mellan formellt och informellt språkbruk samt attityder till olika former av språklig variation."

Ur kursplanen i Svenska 2 och 3 för gymnasiet

- "Svenska och internationella författarskap, såväl kvinnliga som manliga, och skönlitterära verk, vilket även inkluderar teater samt film och andra medier, från olika tider och epoker. Dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk. Relationen mellan skönlitteratur och samhällsutveckling, dvs. hur skönlitteraturen har formats av förhållanden och idéströmningar i samhället och hur den har påverkat samhällsutvecklingen."
- "Språkförhållanden i Sverige och övriga Norden, till exempel språklagstiftning, minoritetsspråk och dialekter."
- "Det svenska språkets ursprung, historiska utveckling och släktskapsförhållanden. Språkförändring."

Grannspråk och grannkultur som resurs för svenskämnet på högstadiet och gymnasiet

- Språklig variation är en stor grannspråksdidaktisk möjlighet då danska eller norska kan vara lättare än vissa svenska dialekter.
- Svenskläraren måste ge nycklar till grannspråksförståelse för att kunna uppfylla kursplanens mål, att studera dansk och norsk skönlitteratur, delvis på originalspråk.
- Svenska språkets historia är viktig för att förstå språklig förändring.

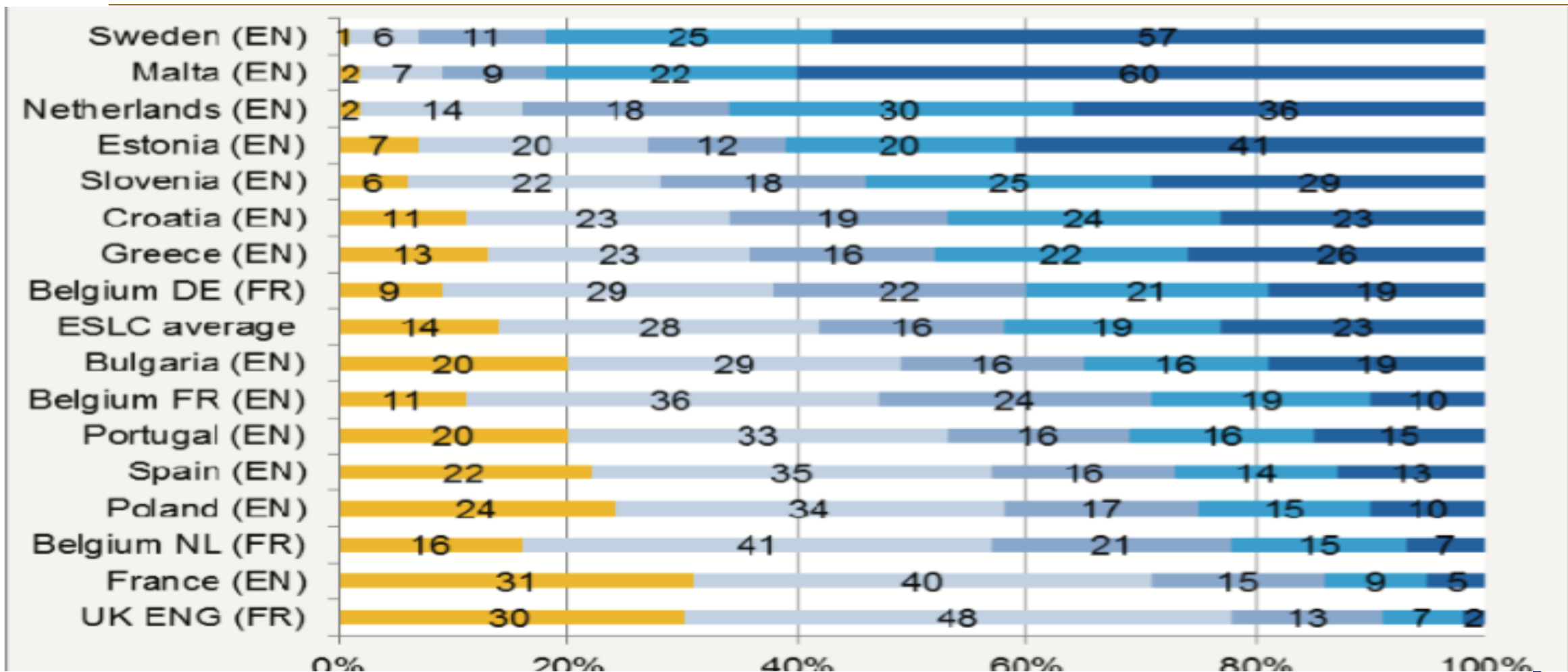
Grannspråk och grannkultur som resurs för samhällskunskap och historia

- Hur lika och olika är de skandinaviska samhällena?
- När är historien snarast skandinavisk än nationell som Skåneland som del av Danmark och Norge som del av Sverige?

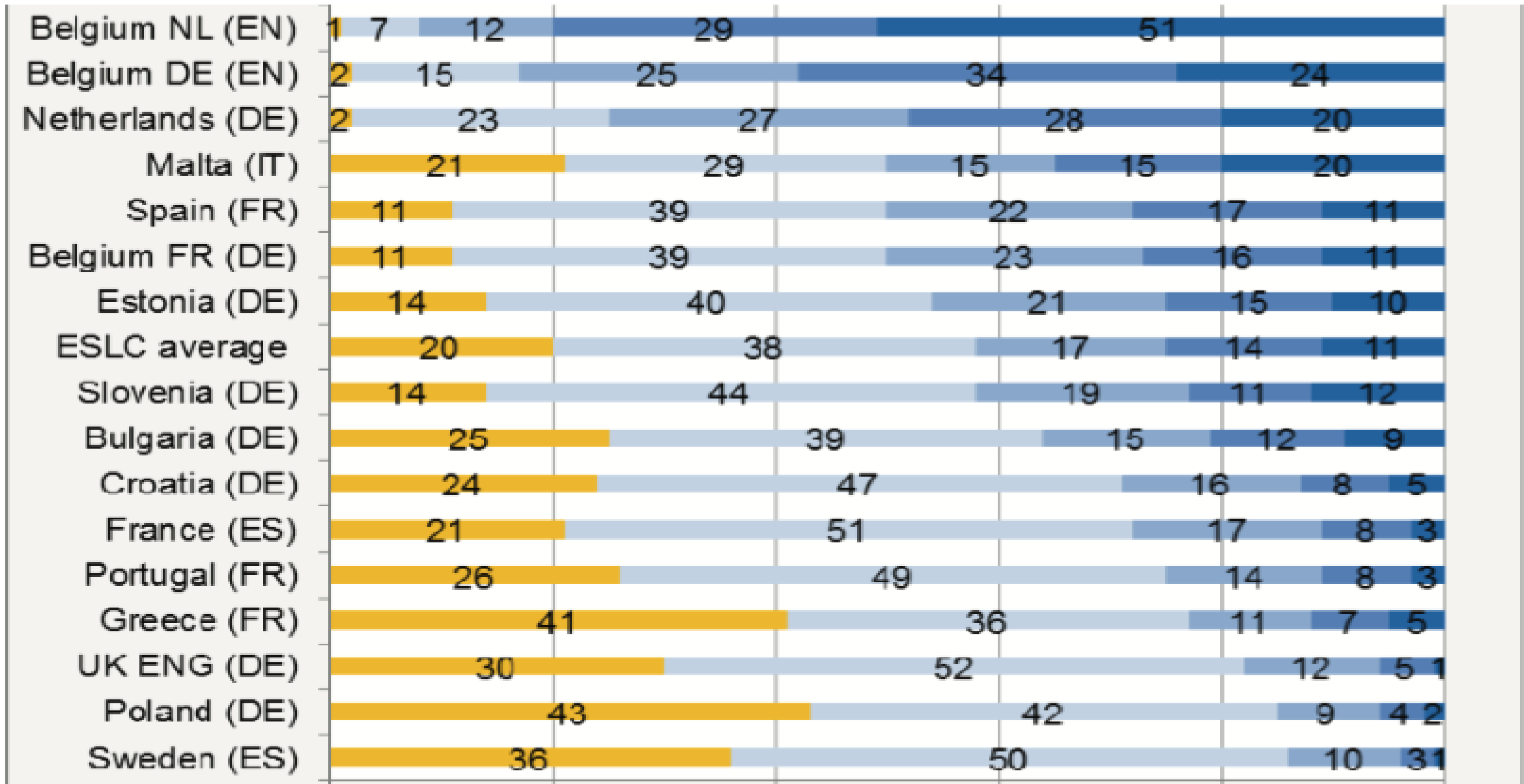
Table 1: Overview of ESLC and CEFR levels

ESLC level		CEFR level	Definition
Independent user	Advanced independent user	B2	An independent language user who can express herself clearly and effectively
	Independent user	B1	An independent language user who can deal with straightforward, familiar matters
Basic user	Advanced basic user	A2	A basic user who can use simple language to communicate on everyday topics
	Basic user	A1	A basic user who can use very simple language, with support
Beginner		Pre-A1	A learner who has not achieved the level of competence described by A1

Språkanvändarnivåer i procent för första främmande språket

Språkanvändarnivåer i procent för andra främmande språket

Varför är svenska tonåringar bäst på engelska och sämst på spanska i Europa?

- Naiv idé om att engelska är lingua franca överallt och i alla situationer
- De oändliga möjligheterna att lyssna och läsa på många främmande språk på utländska mediers webbplatser och på filmwebbplatser som Netflix utnyttjas dåligt.
- Engelska dominerande i spelvärlden
- Angloamerikansk kulturell dominans befrämjar inte flerspråkighet
- Kraven att använda engelska i arbetslivet befrämjar inte flerspråkighet
- Men denna utveckling går att ändra!

Grannspråk och grannkultur som resurs för andra främmande språk än engelska

- Hur kan grannspråk och grannspråksdidaktik stödja och inspirera andra främmande språk än engelska?
- Hur kan andra främmande språk än engelska stödja och inspirera grannspråk och grannspråksdidaktik?

Vad kan vi göra?

- Uppmuntra lärarstudenter till utlandsstudier i Norden
- Uppmuntra lärarstudenter till kortare uppehåll som nordiska sommarkurser
- Arbeta för en ny sommarskola i grannspråksdidaktik
- Uppmuntra studenter och lärarutbildare att besöka lärarutbildningar i grannlandet inom ambassadörsprojektet
- Uppmuntra lärarstudenter att göra sin praktik i Norden
- Uppmuntra lärarstudenter att arbeta med sin masteruppsats i grannlandet och/eller att inrikta det på grannspråksdidaktiska utmaningar
- Arbeta för att de skandinaviska lärarutbildningarna blir mindre nationella
- Arbeta för att lärarutbildningar som de flesta professionsutbildningar har valbara kurser under en termin så att studenterna kan forma sin egen profil

En nordisk utopi

- *Den masteruddannelse vi blev enige om i netværket, er et udtryk for en bestemt version af en samlet utopi:*
- *Utopien er endelig at tage Helsingforsaftalen på ordet i en nutidig sammenhæng. Det vil betyde at man udnytter nordisk viden og et nordisk vidensoverskud til at uddanne en række nøglepersoner som kan sætte processen med en nordisk integration i gang på et nyt grundlag og med ny viden i bagagen. Denne viden er funderet i et bredt sprogdidaktisk begreb som ikke sætter snævre skel omkring det sproglige men i stedet opsøger det i dets samvirke med æstetiske udtryk, medier, kultur og samfundsforhold.*
- *Alt har det formål at få udnyttet de utrolige muligheder der ligger i Norden som et sprogligt fællesskab.*

Grannspråksdidaktik- utopi eller möjlighet?

- Är det grannspråksdidaktiska glaset halvtomt eller halvfullt?
- Är utopier att likställa med hopplöst dagdrömmeri?
- Vilket slags realister är vi?

Frågor? Kommentarer?

LUNDS
UNIVERSITET